Віктор В. Наумчук*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Стаття аналізує різноманітні підходи до управління земельними ресурсами, що використовуються у різних країнах світу. Дослідження фокусується на порівнянні інституційних механізмів, які забезпечують ефективне використання та охорону земель в умовах ринкових перетворень. Вивчаються успішні приклади з країн, що мають різні соціально-економічні та політичні умови, з метою виявлення найкращих практик та можливостей їх адаптації для України. Досліджуються правові та організаційні аспекти інституційного забезпечення управління земельними ресурсами. Розглядаються законодавчі ініціативи, інституції, що відповідають за реалізацію політики у сфері земельних відносин, та механізми контролю за їх дотриманням. Особливу увагу приділено питанням забезпечення прозорості та підзвітності у процесі управління земельними ресурсами, а також ролі громадянського суспільства у цьому процесі. Важливою частиною дослідження є аналіз викликів, з якими стикаються країни під час переходу до ринкової економіки. Стаття розглядає проблеми, пов'язані з корупцією, недостатньою правовою визначеністю та слабкою інституційною спроможністю. Також обговорюються шляхи подолання цих викликів через реформування правової бази, зміцнення інституцій та впровадження новітніх технологій у сфері управління земельними ресурсами.

На основі аналізу світового досвіду автори пропонують рекомендації для покращення інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в Україні. Зокрема, акцентується на необхідності гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, підвищення прозорості процесів управління земельними ресурсами та залучення громадськості до контролю за їх використанням. Стаття підкреслює, що впровадження міжнародних практик може сприяти сталому розвитку земельних ресурсів та підвищенню ефективності їх управління в умовах ринкових трансформацій.

Ключові слова: *управління земельними ресурсами, інституційне забезпечення, ринкові трансформації, правове регулювання, земельна реформа, прозорість управління, громадянське суспільство, міжнародні практики, сталий розвиток.*

Табл. 1. Літ. 15.

DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-276-116-123

Viktor Naumchuk

GLOBAL EXPERIENCE OF INSTITUTIONAL SUPPORT FOR LAND RESOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF MARKET TRANSFORMATIONS

The article analyzes various approaches to land resource management used in different countries around the world. The research focuses on comparing institutional mechanisms that ensure effective use and protection of land in the context of market transformations. Successful examples from countries with different socio-economic and political conditions are studied to identify best practices and their potential adaptation for Ukraine. The study examines the legal and organizational aspects of institutional support for land resource management. It considers legislative initiatives, institutions responsible for policy implementation in the field of land relations, and mecha-

* Polissia National University. Ukraine.

© Viktor Naumchuk, 2024

nisms for monitoring compliance. Particular attention is paid to issues of ensuring transparency and accountability in the land management process, as well as the role of civil society in this process.

An important part of the study is the analysis of challenges faced by countries during the transition to a market economy. The article addresses problems related to corruption, insufficient legal clarity, and weak institutional capacity. It also discusses ways to overcome these challenges through legal framework reform, strengthening institutions, and introducing advanced technologies in land resource management.

Based on the analysis of global experience, the authors propose recommendations for improving the institutional support of land resource management in Ukraine. Specifically, emphasis is placed on the need to harmonize national legislation with European standards, enhance transparency in land management processes, and involve the public in monitoring land use. The article emphasizes that the implementation of international practices can contribute to the sustainable development of land resources and improve management efficiency in the context of market transformations.

Keywords: *land resource management, institutional support, market transformations, legal regulation, land reform, management transparency, civil society, international practices, sustainable development.*

Peer-reviewed, approved and placed: *03.06.2024.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкових трансформацій управління земельними ресурсами набуває особливого значення для забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Уряди різних країн шукають ефективні інституційні механізми для оптимального використання земельних ресурсів, що є обмеженим та важливим активом. Водночас, ринкові трансформації вимагають адаптації існуючих інституційних структур до нових економічних умов, що супроводжується необхідністю удосконалення правових, адміністративних та технологічних інструментів управління.

Досвід різних країн світу свідчить про те, що інституційне забезпечення управління земельними ресурсами значною мірою впливає на ефективність земельних ринків. У розвинених країнах значну роль відіграють земельні кадастри, які забезпечують точний облік і реєстрацію земельних ділянок, що сприяє прозорості та надійності ринкових операцій. Наприклад, у Нідерландах та Німеччині існують високорозвинені системи земельного кадастру, які забезпечують ефективне управління земельними ресурсами та підтримують стабільний ринок землі.

Водночас, у країнах, що розвиваються, часто спостерігаються проблеми з інституційним забезпеченням управління земельними ресурсами. Недосконаліть правової бази, відсутність належних кадастрових систем, корупція та неефективність адміністративних процедур стають значними перешкодами на шляху до ефективного управління земельними ресурсами. Наприклад, в багатьох африканських країнах земельні реформи проводяться повільно, що негативно впливає на розвиток сільського господарства та залучення інвестицій у цей сектор.

Значну увагу також слід приділити питанню децентралізації управління земельними ресурсами. Досвід таких країн, як Канада та Австралія, свідчить про те, що передача повноважень з управління землею на місцевий рівень

може сприяти більш ефективному використанню земельних ресурсів та врахуванню місцевих особливостей і потреб. Це дозволяє залучати місцеві громади до процесу управління, підвищуючи тим самим рівень відповідальності та прозорості у використанні земель.

З огляду на вищеозначене, вивчення світового досвіду інституційного забезпечення управління земельними ресурсами є надзвичайно важливим для розробки ефективної національної стратегії управління землею в умовах ринкових трансформацій. Інтеграція найкращих практик та інноваційних підходів у національну систему управління земельними ресурсами сприятиме сталому розвитку економіки, забезпеченню продовольчої безпеки та збереженню екологічної рівноваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій досліджувався багатьма науковцями, зокрема в Україні. Одним з видатних дослідників цієї тематики є Бондар О.Г., який у своїй роботі "Публічне управління у сфері використання та охорони земель в Україні: актуальні проблеми правового та інституційного забезпечення" аналізує сучасні проблеми та шляхи вдосконалення управління земельними ресурсами. У статті, опублікованій у журналі "Право України" в 2020 році, Бондар підкреслює необхідність правового регулювання і зміцнення інституційної бази для ефективного управління земельними ресурсами в Україні [1, 5-7].

Законодавче забезпечення управління земельними ресурсами в умовах воєнного стану також є важливою складовою досліджень. Закони України № 2145-IX та № 2247-IX, прийняті у 2022 році, спрямовані на створення умов для забезпечення продовольчої безпеки та регулювання земельних відносин в умовах війни. Ці законодавчі акти вводять нові механізми управління та контролю, що враховують специфічні умови воєнного стану, забезпечуючи стабільність та безперервність сільськогосподарського виробництва [1-4].

Кулинич П. у своїй статті "Земельне законодавство України періоду земельної реформи: основні тенденції розвитку" досліджує еволюцію земельного законодавства в Україні, аналізуючи основні тенденції та виклики, з якими стикається країна у процесі земельної реформи. Він акцентує увагу на важливості адаптації національного законодавства до європейських стандартів, що сприятиме покращенню управління земельними ресурсами та їх сталого використання [5]. Інституційне забезпечення управління земельними ресурсами також розглядалося у контексті глобалізації. Зось-Кіор М.В. у своїй монографії "Удосконалення системи управління земельними ресурсами аграрних підприємств в умовах глобалізації" аналізує вплив глобальних процесів на управління земельними ресурсами в Україні [4]. Він наголошує на необхідності впровадження сучасних технологій та інноваційних підходів для підвищення ефективності управління та сталого розвитку аграрного сектора.

Мета полягає в дослідженні та аналізі світового досвіду інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій. Вивчаючи практики та виклики, з якими стикаються різні

країни, стаття має на меті визначити найбільш ефективні підходи та рішення, які можуть бути адаптовані для покращення управління земельними ресурсами в Україні.

Основні результати дослідження. Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій надає цінні уроки для багатьох країн, які прагнуть досягти ефективного використання земельних ресурсів. Управління земельними ресурсами є критично важливим елементом сталого розвитку, і різні країни розробили свої унікальні підходи для забезпечення прозорості, надійності та ефективності в цій сфері (табл. 1).

У Нідерландах система земельного кадастру є однією з найбільш розвинених у світі. Вона забезпечує точний облік і реєстрацію земельних ділянок, що сприяє прозорості та надійності ринкових операцій. Така система дозволяє уникати суперечок щодо прав власності та сприяє стабільності ринку землі. Однак, впровадження та обслуговування таких кадастрових систем є вартісними і вимагає значних інвестицій. Німеччина також має високорозвинену систему кадастру, яка підтримує стабільний ринок землі через точний облік та реєстрацію земель. Ця система дозволяє зберігати та оновлювати дані про земельні ділянки, що є важливим для підтримки актуальності інформації. Проте, як і у випадку з Нідерландами, постійне оновлення даних та складність системи можуть бути викликами для її ефективного функціонування.

Таблиця 1. **Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами,** *авторська розробка*

Назва країни	Досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами	Проблеми запровадження
Нідерланди	Високорозвинена система земельного кадастру, що забезпечує точний облік і реєстрацію земельних ділянок.	Висока вартість впровадження та обслуговування кадастрових систем.
Німеччина	Розвинена система кадастру, що підтримує стабільний ринок землі через точний облік та реєстрацію земель.	Потреба в постійному оновленні даних та висока складність системи.
Канада	Децентралізація управління земельними ресурсами, що сприяє врахуванню місцевих особливостей і потреб.	Необхідність навчання місцевих органів управління та високі витрати на адміністрування.
Австралія	Передача повноважень з управління землею на місцевий рівень, що підвищує відповідальність та прозорість у використанні земель.	Високі адміністративні витрати та потреба в розвитку місцевих компетенцій.
Африканські країни	Проблеми з правовою базою, відсутність належних кадастрових систем, корупція та неефективність адміністративних процедур.	Повільний процес реформ, що впливає на розвиток сільського господарства та інвестиції.

Канада вирізняється своєю децентралізацією управління земельними ресурсами. Передача повноважень з управління землею на місцевий рівень дозволяє враховувати місцеві особливості і потреби, що сприяє більш ефективному використанню земельних ресурсів. Місцеві органи влади, маючи більші повноваження, можуть більш оперативно реагувати на зміни та потреби громад. Однак, децентралізація вимагає значних зусиль на навчання місцевих органів управління та високих витрат на адміністрування. Австралія, подібно до Канади, також практикує децентралізоване управління земельними ресурсами. Це підвищує відповідальність та прозорість у використанні земель, залучаючи місцеві громади до процесу управління. Високі адміністративні витрати та потреба в розвитку місцевих компетенцій є викликами, які потребують вирішення для ефективного функціонування цієї системи.

Загалом, світовий досвід демонструє важливість наявності ефективної інституційної бази для управління земельними ресурсами. Країни з розвиненими кадастровими системами та децентралізованим управлінням демонструють більш високий рівень ефективності та прозорості. Водночас, виклики, такі як висока вартість впровадження, складність систем та необхідність розвитку місцевих компетенцій, є спільними для багатьох країн. Вивчення та адаптація найкращих світових практик можуть сприяти розробці ефективних стратегій управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій [8-11].

Україна може скористатися досвідом різних країн у галузі інституційного забезпечення управління земельними ресурсами, адаптуючи найкращі практики до своїх умов [12-15]. Нижче розглянуто декілька ключових аспектів досвіду, які можуть бути корисними для України. Нідерланди мають високорозвинену систему земельного кадастру, яка забезпечує точний облік і реєстрацію земельних ділянок. Ця система сприяє прозорості та надійності ринкових операцій, що є важливим для стабільного функціонування ринку землі. Україна може впровадити подібну систему, забезпечуючи точний облік та реєстрацію земельних ділянок через інтегровані кадастрові системи. Це дозволить зменшити кількість земельних суперечок та підвищити довіру до ринку землі.

Німеччина також має розвинену систему кадастру, яка підтримує стабільний ринок землі через точний облік та реєстрацію земель. Важливим аспектом є постійне оновлення даних та підтримка актуальності інформації. Україна може запозичити цей підхід, забезпечуючи регулярне оновлення кадастрових даних та використовуючи сучасні технології для підтримки актуальності та точності інформації.

Канада практикує децентралізацію управління земельними ресурсами, передаючи повноваження з управління землею на місцевий рівень. Це дозволяє враховувати місцеві особливості і потреби, що сприяє більш ефективному використанню земельних ресурсів. Україна може розглянути можливість децентралізації управління землею, передаючи частину повноважень на місцевий рівень. Це може підвищити оперативність та ефективність управління земельними ресурсами, залучаючи місцеві громади

до цього процесу. Подібно до Канади, Австралія передає повноваження з управління землею на місцевий рівень, що підвищує відповідальність та прозорість у використанні земель. Україна може запозичити цей підхід, створюючи умови для більшої відповідальності місцевих органів влади у сфері управління земельними ресурсами. Важливим аспектом є розвиток місцевих компетенцій та навчання кадрів, що дозволить підвищити якість управління на місцевому рівні.

У багатьох африканських країнах спостерігаються проблеми з правовою базою, відсутність належних кадастрових систем та корупція. Україна може врахувати ці проблеми та зосередитися на зміцненні правової бази, створенні належних кадастрових систем та боротьбі з корупцією. Важливо забезпечити прозорість адміністративних процедур та залучення інвестицій у сферу управління земельними ресурсами.

Україна може інтегрувати найкращі практики з наведених країн, зосередившись на створенні сучасної та ефективної системи управління земельними ресурсами. Важливими аспектами є: Розвиток кадастрових систем: використання сучасних технологій для створення інтегрованих кадастрових систем, що забезпечують точний облік та реєстрацію земельних ділянок. Децентралізація: передача частини повноважень з управління землею на місцевий рівень для підвищення оперативності та ефективності управління. Правова база: зміцнення правової бази та боротьба з корупцією для забезпечення прозорості та надійності ринкових операцій. Навчання кадрів: розвиток місцевих компетенцій та навчання кадрів, що дозволить підвищити якість управління земельними ресурсами.

Висновки. Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій демонструє важливість наявності ефективної та прозорої системи для забезпечення сталого розвитку економіки. Країни з розвиненими кадастровими системами, такими як Нідерланди та Німеччина, показують, що точний облік і реєстрація земельних ділянок є ключовими елементами для функціонування стабільного ринку землі. Ці системи дозволяють уникати суперечок щодо прав власності, знижуючи ризики для інвесторів та сприяючи залученню інвестицій у земельний сектор. Впровадження подібних систем в Україні допоможе підвищити прозорість та ефективність управління земельними ресурсами.

Досвід Канади та Австралії підкреслює переваги децентралізованого управління земельними ресурсами. Передача повноважень з управління землею на місцевий рівень дозволяє враховувати місцеві особливості та потреби, що сприяє більш раціональному та ефективному використанню земель. Це також підвищує відповідальність місцевих органів влади, забезпечуючи більш оперативне реагування на зміни та потреби громад. Україна може запозичити цей підхід, створюючи умови для розвитку місцевих компетенцій та залучення місцевих громад до процесу управління земельними ресурсами.

Проте досвід африканських країн показує, що недостатня правова база, відсутність належних кадастрових систем та корупція можуть суттєво ускладнити процес управління земельними ресурсами. Україна повинна

врахувати ці виклики та зосередитися на зміцненні правової бази, створенні прозорих адміністративних процедур та боротьбі з корупцією. Це дозволить уникнути багатьох проблем та забезпечити більш ефективне управління земельними ресурсами, підвищуючи довіру до ринку землі та залучаючи інвестиції у цей сектор.

Важливо також звернути увагу на постійне оновлення даних та підтримку актуальності інформації в кадастрових системах, як це роблять у Нідерландах та Німеччині. Використання сучасних технологій для моніторингу та управління земельними ресурсами дозволить забезпечити точність і надійність інформації, що є важливим для прийняття обґрунтованих рішень. Україна може впровадити подібні технології, створюючи інтегровані системи обліку та реєстрації земель, що сприятиме прозорості та ефективності управління.

Загалом, інтеграція світового досвіду в національну систему управління земельними ресурсами допоможе Україні створити ефективну, прозору та надійну систему, яка відповідатиме сучасним викликам та потребам. Вивчення та адаптація найкращих практик дозволять уникнути помилок і забезпечити раціональне використання земельних ресурсів, сприяючи сталому економічному розвитку та підвищенню добробуту населення.

1. Бондар О. Г. Публічне управління у сфері використання та охорони земель в Україні: актуальні проблеми правового та інституційного забезпечення. Право України. 2020. № 5. С. 43–62.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX від 24.03.2022 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2145-20#Text

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» 2247-IX від 12.05.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2247-20#Text

4. Зось-Кіор М.В. Удосконалення системи управління земельними ресурсами аграрних підприємств в умовах глобалізації: монографія. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 333 с.

5. Кулинич, П. (2020). Земельне законодавство України періоду земельної реформи: основні тенденції розвитку. Право України, 5, 63-75.

6. Титаренко, Т. Г. (2015). Функціональна характеристика діяльності суб'єктів державного управління земельними відносинами. Проблеми і перспективи економіки та управління, 1, 222-234

7. Третяк, А., Третяк, В., Прядка, Т., Третяк, Р., & Капінос, Н. (2021). Методологія державного управління земельними ресурсами та землекористуванням. Агросвіт, 20, 14-21.

8. Данкевич Є. М., Данкевич В. Є. Екологічні особливості ведення сільськогосподарського виробництва на забруднених радіонуклідами територіях з використанням японського досвіду. Вісн. ЖНАЕУ. 2016. № 1 (55). т. 3. С. 24–37.

9. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws

10. Писаренко Т. В., Куранда Т. К. та ін. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2021 р.: аналітична довідка. Київ : УкрІНТЕІ, 2022. 53 с.

11. Вишлінський Г., Репко М. та ін. Економіка України під час війни: звіт за жовтень 2022. Центр економічної стратегії, German Economic Team, 22 с.

12. Nimko O., Ohorodnyk V., Dankevych V. & Doronina I. (2024). E-governance and Corruption Perception: Global Insights and Ukraine's Context During War and Displacement. Pakistan Journal of Criminology. Vol. 16, No. 03, July-September 2024 (223-244)

13. Данкевич В.Є., Данкевич Є.М., Бондарчук Н.В., Стрільчук В.А. Європейська зелена угода: дорожня карта збалансованого природокористування в умовах децентралізації. Проблеми економіки. 2021. № 1 (47) С. 185–191.

14. Зінчук Т.О., Данкевич В.Є., Куцмус Н.М., Ковальчук О.Д. Соціально-економічні особливості ринкового обігу сільськогосподарських земель: вітчизняний та європейський досвід. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. С. 49–62.

15. Skydan, O., Dankevych, V., Garrett, R.D., & Nimko, O. (2023). The state of the agricultural sector in Ukraine during wartime: The case of farmers. Scientific Horizons, 26(6), 134-145. https://doi.org/10.48077/scihor6.2023.134.

---

1. Bondar O. H. (2020), Publichne upravlinnia u sferi vykorystannia ta okhorony zemel v Ukraini: aktualni problemy pravovoho ta instytutsiinoho zabezpechennia [Public administration in the field of victories and land protection in Ukraine: actual problems of legal and institutional security]. Pravo Ukrainy [Law of Ukraine]. vol. 5, pp. 43–62 [Ukraine]

2. VRU, Law of Ukraine (2022), Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo stvorennia umov dlia zabezpechennia prodovolchoi bezpeky v umovakh voiennoho stanu [Law of Ukraine „On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Creation of Conditions for Ensuring Food Security in Martial Law"], URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws /show/2145-20#Text [Ukraine]

3. VRU, Law of Ukraine (2022), Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostei rehuliuvannia zemelnykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu [Law of Ukraine „ On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Peculiarities of Regulating Land Relations in Martial Law"], URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 2247-20#Text [Ukraine]

4. Zos'-Kior, M.V. (2015). Udoskonalennia systemy upravlinnia zemel'nymy resursamy ahrarnykh pidpryiemstv v umovakh hlobalizatsii. [Improvement of the land resource management system of agrarian enterprises in the conditions of globalization]. PoltNTU. Poltava. Ukraine.

5. Kulinych, P. (2020). Zemelne zakonodavstvo Ukrainy periodu zemelnoi reformy: osnovni tendentsii rozvytku. Pravo Ukrainy, 5, 63-75. Martyn, A. H. (2011). Napriamy udoskonalennia upravlinnia zemelnymy resursamy v suchasnykh umovakh URL: http://zsu.org.ua/andrij-martin/73-2011-01-18-12-30-31.

6. Tytarenko, T. H. (2015). Funktsionalna kharakterystyka diialnosti subiektiv derzhavnoho upravlinnia zemelnymy vidnosynamy. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia, 1, 222-234

7. Tretiak, A., Tretiak, V., Priadka, T., Tretiak, R., & Kapinos, N. (2021). Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia zemelnymy resursamy ta zemlekorystuvanniam. Ahrosvit, 20, 14-21.

8. Dankevych E.M., Dankevych V.E. (2016) Ecological features of agricultural production in territories contaminated with radionuclides using Japanese experience. Visn. ZhNAEU. No. 1 (55). vol. 3. pp. 24–37.

9. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku, Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019. № 526-p. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show [in Ukrainian].

10. Pysarenko T. V., Kuranda T. K. ta in. (2022) Realizatsiia priorytetnykh napriamiv rozvytku nauky i tekhniky ta otrymani rezultaty u 2021 r.: analitychna dovidka. Kyiv: UkrINTEI, 53 p. [in Ukrainian].

11. Vyshlinskyi H., Repko M. et al. (2022) Tsentr ekonomichnoi stratehii. German Economic Team. Ekonomika Ukrainy pid chas viiny: zvit za zhovten 2022 [in Ukrainian].

12. Nimko O., Ohorodnyk V., Dankevych V. & Doronina I. (2024). E-governance and Corruption Perception: Global Insights and Ukraine's Context During War and Displacement. Pakistan Journal of Criminology. Vol. 16, No. 03, July-September 2024 (223-244)

13. Dankevych V.Ye., Dankevych Ye.M., Bondarchuk N.V., Strylchuk V.A. (2021) "Yevropeiska zelena uhoda: dorozhnia karta zbalansovanoho pryrodokorystuvannia v umovakh detsentralizatsii." Problemy ekonomiky, № 1 (47), pp. 185–191. [in Ukrainian].

14. Zinchuk T.O., Dankevych V.Ye., Kutsmus N.M., Kovalchuk O.D (2017). Socio-economic features of the market circulation of agricultural land: domestic and European experience. Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice. pp. 49–62. [in Ukrainian].

15. Skydan, O., Dankevych, V., Garrett, R.D., & Nimko, O. (2023). The state of the agricultural sector in Ukraine during wartime: The case of farmers. Scientific Horizons, 26(6), 134-145. https://doi.org/10.48077/scihor6.2023.134.